

LA CONSPIRACIÓN DEL SILENCIO

(IM LABYRINTH DES SCHWEIGENS)

Proposta didàctica de Ramon Breu

SINOPSI

Alemanya, 1958. El jove fiscal Johann Radmann, amb la col·laboració del periodista Thomas Gnielka i sota la supervisió del fiscal general Fritz Bauer, comença a investigar antics membres de les SS que serviren a Auschwitz. Aviat descobreix que es van cometre horrors que el país prefereix no remoure. Radmann passarà de la tranquil·la ignorància sobre l'Holocaust a ser consciència viva de la seva generació i la dels seus pares.

Tan important és que tots els alemanys es preguntin si el seu pare fou un assassí? En aquesta frase, pronunciada el fiscal Walter Friedberg, partidari de silenciar els crims del nazisme, es condensa la problemàtica que planteja La conspiración del silencio. Les responsabilitats per l'Holocaust nazi haguessin seguit silenciades si quatre persones valentes, el fiscal general i tres fiscals joves, no haguessin superat tots els obstacles per fer possibles els judicis de Frankfurt contra els antics criminals nazis. El personatge de Johann Radmann en realitat fusiona en un de sol aquells tres joves fiscals.

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol: *Im Labyrinth des Schweigens (La conspiración del silencio)*

Director: Giulio Ricciarelli

Guió: Elisabeth Bartel, Giulio Ricciarelli

Fotografia: Martin Langer, Roman Osin

Producció: Jakob Claussen

Muntatge: Andrea Mertens

Música: Sebastian Pille, Niki Reiser

País: Alemanya

Any: 2014

Durada: 122 minuts

Intèrprets: Alexander Fehling (Johann Radmann); André Szymanski (Thomas Gnielka); Friederike Becht (Marlene Wondrak); Johannes Krisch (Simon Kirsch); Johann von Bülow (Staatsanwalt Haller); Robert Hunger-Bühler (Oberstaatsanwalt Friedberg); Hansi Jochmann (Schmittchen); Gert Voss (Generalstaatsanwalt Fritz Bauer).

Web: <http://imlabyrinth-film.de/>

PANTALLA D'ACTIVITATS

1. Només començar la pel·lícula, se'ns situa en una ciutat alemanya i en un any. De quina ciutat i de quin es tracta? També ens assabentem del primer ministre alemany de l'època, Adenauer. Qui era aquest polític?
2. El periodista Thomas Gnielka diu que els joves alemanys mai han sentit a parlar d'Auschwitz i que un fiscal alemany no sàpiga el que va passar a Auschwitz, és deplorable. Us conta que això passi també aquí respecte a la dictadura franquista? Comenteu aquest extrem.
3. Parleu del personatge de Simon Kirsch: El seu passat i la seva situació actual.
4. Analitzeu l'evolució del fiscal Radmann al llarg del film.
5. Expliqueu com es demostra el desconeixement de l'Holocaust per part del fiscal Radmann en l'interrogatori de Bichinsky, un dels supervivents.

6. Molts nazis s'exculpaven dient que ells només obeïen ordres i que si no feien el que els manaven, els seus dirigents els feien afusellar. Què en penseu?
7. Per què en una dictadura és tan fàcil matar i després, un cop restablerta la democràcia, tan difícil encausar els assassins?
8. Mengele i Eichmann eren dos responsables nazis dels què se'n parla força en La conspiración del silencio. Feu una recerca sobre les seves activitats sota el Tercer Reich i sobre el seu diferent final.
9. Per què conviden a Johann i a Marlene a una festa d'una gwent tan diferent a ells?
10. Després de dimitir de la fiscalia, en Radmann va a treballar a una despatx d'advocats, però també marxa. Per què abandona la seva nova feina?
11. Realitzeu un debat a classe sobre la conveniència de desenterrar o no les atrocitats del passat, tan del nazisme com de la dictadura franquista.

LLENGUATGE I TÈCNiques AUDIOVISUALS

1. En el minut 7 observem una angulació zenital. En què consisteix? Identifiqueu altres moment on també es fa servir aquesta mena d'angulació.
2. A la meitat aproximadament de la pel·lícula veiem unes imatges amb càmera subjectiva. La càmera subjectiva consisteix en mostrar alternativament la mirada del personatge, i els objectes o subjectes que mira. El públic entén que el que es veu en pantalla és el que veu el personatge. Identifiqueu la seqüència on es fa servir aquest recurs.
3. En l'escena en què en Johann li porta a la Marlene la jaqueta trencada, expliqueu el sentit de la metàfora que hi ha en el diàleg.
4. Parlem d'enquadrament quan designem la realitat captada per la càmera dins dels límits rectangulars de cada fotograma. A partir d'aquí podrem percebre que hi ha una escala de plans pràcticament infinita, d'acord amb les diferents distàncies entre la càmera i la situació o el subjecte a filmar. Els que convencionalment es citen i que prenen de referència la figura humana són els següents: Pla de detall, primer pla, pla mig, pla americà, pla general, gran pla general... A La conspiración del silencio hi ha nombrosos primer plans. Els primer plans ens mostren el rostre d'un personatge i volen ressaltar el gest, el matís interpretatiu d'un actor o actriu. Identifiqueu cinc primer plans de cinc personatges diferents.
5. Elaboreu un programa de mà de la pel·lícula amb informació sobre el director, la producció, els actors i actrius, així com del tema principal que tracta.

Consulteu aquest blog si teniu algun dubte:

<http://lenguatgecinematografic.wordpress.com/>

TRÀVELING DE LECTURES

LES CONDICIONS DE VIDA A AUSCHWITZ

El dia del presoner començava i acabava amb revistes (...) La finalitat de la revista consistia a controlar el nombre de presos que s'hi presentaven (...) Generalment les revistes eren perllongades voluntàriament per la SS i podien arribar a durar hores. (...) Al camp de les dones, moltes vegades les preses havien d'estar de genollons i amb els braços aixecats. (...) Després començava la jornada laboral. Els presoners s'utilitzaven per les feines de les obres i de l'ampliació del camp, però també en feines agrícoles, mineres i industrials. (...) el pres feia tres àpats al dia. En general l'esmorzar era de mig litre de cafè o d'una infusió amb 5 grams de sucre com a molt. El dinar era una sopa, en teoria, patates, col, naps i un tros petit de carn o greix. Sovint, però, la sopa es feia amb deixalles de productes alimentaris portats amb camions grans. Les deixalles no es rentaven i moltes vegades, a la sopa, suraven trossos de diari, botons, etc. Per sopar hi havia tan sols mig litre de cafè o una infusió, un tros de pa i una mica d'embotit. L'aportació calòrica era molt baixa, sobretot si tenim en compte que els deportats eren obligats a fer treballs d'esforç físic gran. (...) Un cop acabada la feina es tornava a passar revista i després venia el moment de descansar en uns barracons, en què dormien uns 200 presos en un espai preparat per a 40 o 50 persones. A cada jaç hi dormien 3 o 4 persones, la qual cosa obligava els presoners a estar sempre de costat. En aquestes condicions no es podia dormir normalment, i a la nit, en lloc de ser un temps de descans, era una perllongació de les penúries del dia.

(...) Els càstigs eren molt freqüents. Hi havia cel·les de càstig (d'uns 7 metres quadrats) on els presoners no rebien ni menjar ni beure i solien morir al cap d'uns dotze dies; també n'hi havia de completament fosques. (...) Altres càstigs eren les tortures, una de les més emprades era fuetejar el presoner 25 cops que havia de comptar ell mateix en veu alta i en alemany, si s'equivocava es tornava a començar.

Guia del Museu d'Auschwitz. Katowice, 1979. Citat a García, M., Gatell, C. *Història del món contemporani*. P. 126. 1999. Barcelona. Vicens Vives.

Activitats

1. Expliqueu com eren les condicions físiques i psicològiques dels presoners.
2. De què creieu que servien les revistes, en realitat?
3. Què creieu que podien haver fet els que eren castigats?
4. Investigueu sobre l'esperança de vida de les persones que realitzaven treballs forçats a Auschwitz.

ALEMANYA CONDEMNA UN GUARDA D'AUSCHWITZ A CINC ANYS DE PRESÓ

Reinhold Hanning, un exmembre de les SS que fa 73 anys exercia de guarda del camp de concentració d'Auschwitz, ha estat condemnat aquest divendres a cinc anys de presó en considerar-se'l còmplice de l'extermini de 170.000 persones, informa l'agència EFE.

El veredict s'ha inclinat a favors dels arguments de la Fiscalia, que demanava 6 anys de presó per Hanning. En canvi la defensa demanava l'absolució completa d'aquest exnazi de 94 anys, que es presentava al judici en cadira de rodes i mostrava penediment per haver participat en la barbàrie nazi.

"Estic penedit d'haver tolerat la injustícia i de no haver fet res per oposar-m'hi", va dir l'antic membre de les SS durant el judici. Hanning, nascut al 1921, ben aviat va entrar a les Joventuts Hitlerianes i va fer carrera a l'exèrcit nazi: va combatre a França i a Ucraïna. Entre gener de 1943 i juny de 1944, amb 23 anys, va exercir de guarda al camp d'Auschwitz. Després de la guerra va refer la seva vida com un civil qualsevol.

Un aspecte clau dels judicis a exnazis consisteix en determinar els graus de responsabilitat que persones com Hanning, que no va matar ni torturar ningú directament, tenen envers les matances als camps de concentració. El 2011 la sentència que va condemnar a cinc anys de presó l'ucraïnès John Demjanjuk (un guarda del camp de Sobibor) va canviar les regles del joc. Si bé Demjanjuk no va matar ningú directament, el tribunal el va considerar còmplice de l'extermini per haver contribuït al funcionament general del camp. En base a la jurisprudència d'aquesta sentència s'ha condemnat a Hanning.

La sentència Demjanjuk va dur l'Oficina Central Investigadora dels Crims del Nacionalsocialisme a reobrir un seguit de causes contra col·laboradors del règim nazi. L'any passat es va condemnar a Oskar Groening, "el comptable d'Auschwitz", qui va acceptar la complicitat en l'assassinat de 300.000 persones al camp. Són, però, els últims judicis pels crims nazis, doncs els acusats superen els 90 anys. El propi Demjanjuk va morir només deu mesos després de la condemna.

Diari Ara. Barcelona. 16-6-2016.

http://www.ara.cat/internacional/guarda-dAuschwitz-condemnat-cinc-presos_0_1597040462.html

Activitats

1. Per què creieu que s'ha trigat tant en processar aquest antic guàrdia d'Auschwitz?
2. Què vol dir que en base a la jurisprudència del cas Demjanjuk aquesta sentència ha condemnat a Hanning? Expliqueu què vol dir jurisprudència. Què passava, doncs, abans d'aquest cas?
3. Opineu sobre la sentència.

CONTRACAMP: ASPECTES DIDÀCTICS PER AL PROFESSORAT

Elements de debat i relacions que es poden establir

L'Holocaust nazi.

La protecció de la societat alemanya als criminals nazis.

La persecució dels dirigents del Tercer Reich que van fugir.

Els judicis dels culpables de les atrocitats de les dictadures.

Els supervivents de l'Holocaust: silenci, memòria i remordiment.

La voluntat d'oblidar contra la voluntat de recordar després dels règims feixistes.

Paral·lelismes entre el règim nazi i el règim franquista.

La memòria històrica: Fer present el passat.

La contribució del cinema i la literatura en el coneixement de l'Holocaust.

Objectius formatius

Conèixer la impunitat en què van viure la majoria de nazis després de la Segona Guerra Mundial.

Aproximar-nos al coneixement del mecanisme de persecució dels culpables de l'Holocaust.

Reflexionar sobre els feixismes i les seves conseqüències.

Valorar la necessitat d'impartir justícia després d'una dictadura,

Aproximar-nos a la problemàtica dels supervivents de l'Holocaust.

Establir paral·lelismes entre els judicis a nazis i a franquistes.

Analitzar les característiques cinematogràfiques de *La conspiración del silencio*.

Aproximar-se a l'estudi, a la crítica i l'anàlisi d'obres cinematogràfiques.

Criteris d'avaluació

Visionat atent, correcte i respectuós del film.

Respondre adequadament a les qüestions de comprensió i de llenguatge i tècniques audiovisuals de forma reflexiva i interessada.

Capacitat per relacionar i entendre les diferents temàtiques plantejades en el film.

Identificar els temes i subtemes del film.

Lectura dels textos de la proposta didàctica i realització adequada de les activitats.

Participació activa en els debats que es puguin suscitar.

Expressió escrita i oral correcta de les activitats proposades.